

БА174488бр.

Уладзімер Жылка.

НА РОСТАНІ

ВЕРШЫ

Выданье Беларускага Выдавецкага Таварыства.

Вільня 1924 г.

ас 5а 1744886
18778

УЛАДЗІМЕР ЖЫЛКА.

1964 г.

НА РОСТАНІ

ВЕРШЫ

Бел. выдраво
100 р.

Выданье Беларускага Выдавецкага Таварыства.

Вільня 1924 г.

10.12.2009

Друкарня Левін і Син, Вільня, Німецкая 22.

Майм далёнім, старым Бацьком
прысьвячаю.

НА РОСТАНІ

НА РОСТАНІ.

На ростані дарогаў многа,
А лучнасьць іх—пахілы крыж.
І вечер лёгкі на разлогах,
І неба яснасьць, шыр і выш.

Ранейшай працы дасяганьні,
Наўкол—зялёныя жыта;
І съвежасьць росаў съветлых рання,
І траў высокіх любата;

І так прывабны далі, далі
У задуме вечнай і смузе.
За той смугою думкі ў жалі,
Нязрадна, вечна у тузе.

І торба вось і кій дарожны:—
Пара ў пуціну мне даўно...
А я—нясьмелы і трывожны,
А я—на ростані адно.

1923.

I. БАЦЬКАЎШЧЫНА.

БЕЛАРУСЬ.

Беларусь, Беларусь—гэты зык
Паліць душу маю, як вагнём.
Я ня ведаю, чым ён вялік,
Але думак ня змог я аб ём.
Як пачую яго, задрыжыць
Мае сэрца, заные ў грудзёх,
І балюча так робіцца жыць,
І шукаеш чагосьці ў людзёх.

Беларусь, Беларусь... гэтых слоў
Пойме музыку, хто ўсей душой
І магутны й тужлівы іх зоў
Злове думкай сваю жывой; —
Затрапеча, бы ранены, ён,
Задрыжыць пад навалаю дум:
Гэткі страшна-пакутны іх стогн
І аб волі бязъмерны іх сум.

Беларусь, Беларусь—гэта дзей
І разумных, і слаўных прыклад;
Край вялікіх і дум і людзей
І бяздолъна схіліўшыхся хат,
Дзе нядоля і гора спрадвек
І бяднота сярмяжных жывуць,
Крыўда дзе, паняверка і зъдзек
Краскай макавай ярка цвітуць.

Беларусь—край замчышч, курганоў,
Дзе таяцца страхоцьці і звод,
Дзе русалкі выходзяць з віроў,
І начніцы вядуць карагод,
Дзе, пад шум каласоў, ведзьмары
На палетках заломы кладуць,
І ў Купальскую ноч у бары
Забабоны ў пацёмках снуюць...

ПАЛІМПСЭСТ.

Ёсьць рукапісы, зъмест якіх съцярты ледзь знаць,
Ці на'т другі напісан сэнс бязбожна.
Іх палімпсэстамі прынята здаўна зваць,
І першы іхні зmysл пайме ня кожны.

Краіна родная! Так сталася й з табой.
Багацьце ѹ хараство твае прыроды
І прошласяць сладкую зъмяшаў чужак з гразёй
І слова вывеў гідкія для зводу.

Але народны дух, разьбіўшы мур турмы,
Здалеў вяковы бруд паганы зъмесці.
І з дзіўнай любасцю чытаем тое мы,
Што захавалася на палімпсэсьце.

* * *

Мы любім даўнія паданьні,
Быліцы сівых песніяроў:—
Няхітры іх апавяданьні
Аб справах зъбегшых ўжо часоў;

Нам да спадобы чэрпаць веду
Гісторыі з пажоўкльх кніг;
З рукопісаў пра быт прадзедаў
Даведацца, што съведчыць мніх;

Прыемна нам дзядоў надзеі,
Іх тайны думы адзначаць,
Вялікія у прошлым дзеі,
Дзе й як змагалась наша раць;

Шануем мы бацькоў імёны:
Навука й прыклад нам яны;
І помнім мы і веча звоны,
І вольнасьць роднай стараны;

І на'т мамэнты заняпаду
— У мінулым сумныя лісты—
Распазнаўаць нас вучаць здраду
І родзяць помсты гнеў съяты;—

Але нам будуць ўсё-ж мілейшы
Часы, калі з нізін, балот,
З надзеяй ў пчаснасьць дзён съятлейших,
Устане збуджаны народ.

Ня відна йшчэ у завірусе,
Куды ляжыць ягоны шлях,
Але дух творчы ў Беларусі
Жыве й змагае жыцьця жах.

І можа толькі той збаіцца
Падзей вялікіх нашых дзён,
У кім жыцьця ня б'е крыніца,
Хто съпіць і здолець нёдуж сон.

ВІХОР.

Гасъцём і мараю трывожнаю
 Зъляцеў да нас з-пад съветлых зор.
 Краінай любаю разложнаю
 Імкне, гудзе, шуміць віхор.

І не, ня злы, але, бушуючи,
 Ў шалёным імпаце ўвесь ён,
 Ваду вазёр і рэк хвалюючи,
 Пусьці па пушчах песнью—звон.

Грыміць, гудзє ўсё недарэчнае,
 Што раз віхор гучней, прудчэй.
 Услухайся, паймі адвечнае —
 І гімны вырвуцца з грудзеў!

Пара, пара дазнацца, зъверыцца
 Сваіх магутных сонных сіл!
 Адважны хто спыніць намерыцца
 Размах жыцьця і творчы пыл?...

Дзе йдзэм? і дзе капцы канцовыя?
 Дзе ходу нашаму мяжа?..
 —Ў адказ віхор пяе ўсё новае,
 І лязіво блішчыць нажа!

ДЗЕД.

Патухшымі вачыма
 Глядзіць на божы съвет
 Стары, у крук сагнуты,
 Як голуб, белы дзед.

Пражыў на съвеце многа:
 Бяз нечага сто год;
 За век пабачыў гора,
 Ня мала вынес слот.

Калісці, да паўстання,
 Рабіў, цярпеў прыгон...
 К нямцом няраз віціны
 Ганяў па Нёмне ён.

Меў сіду непамерну,
 Здаровы быў, як мур.
 Таму так жыва, з песнай,
 Гарэ сын родны — „шнур“;

Таму так — шчыры ў працы —
 Будуе Край Свой ўнук,
 Адважны і бясстрашны,
 Не пакладае рук.

А дзед жыве мінулым,
 Таёмным і глухім,
 Гаворыць — бае казкі
 Аб даўним і сівым;

Пра войны, панства, войтаў,
 Русалак і начніц, —
 І харастром чаруе
 Няхітры склад быліц.

Ды часта наглядае
 За вёску ён... туды,
 Дзе між бяроз пад крыжам
 Спачыне ад бяды.

Ды хоць стары, а думку
 Гадуе ўсё адну:
 Хоць перад съмерцю ўбачыць
 Свабоднай старану!

* * *

Толькі той, чый вольны дух
 Застаецца ў бойках квол,
 Толькі той, хто творыць рух
 Беларускіх мест і сёл.

Толькі той, хто верыць ў цуд—
 Лепшу долю курных хат,
 Толькі той, хто любіць люд,
 Толькі той — мой любы брат.

Брат—бо думкі ў нас адны
 І адзін злучае лёс,
 Бо для роднай стараны
 Долі хочама бяз зылёз.

Нас балее што ні раз,
 Чуюць моц чужы і свой.
 Жджом: надыйдзе грозны час—
 Будзе радасьць, будзе бой.

Пагалоска зьдзівіць съвет,
 Заварожыць песьняў тахт—
 Бо значны дзядоўскі сълед,
 І вядзець у далі шлях.

Мо' запыніць які кат?
 Мо' спужаемся чагосьць?
 Калі трэба, ўмерці на'т
 Нам ня страх, а шчасльце ёсьць.

* * *

Люблю, ня знаючы пущіны,
Ісьці праз лес, балота, гаць,
Мінаць квяцістыя нізіны,
Пад грушкай ў полі спачываць;

Спаткаць між жыта крыж пахілы
І старца з хлопчыкам малым,
Звычай шануючы мне мілы:
„Дэнь добры“—прывітацца з ім;

Прайсьці ўздоўж вёскі беднай, шэрай,
З панурым радам сумных хат,
І думаць: як ты тут ня мерай,
А ў беднаце гаруе брат;

Ды напаткаць руіны ў полі,
Дзе мох на рэшце съцен узрос,
І занудзіцца мімаволі,
Згадаць замчышча сумны лёс;

Не зразумець, чаму руіны
У сабе таёмы тояць жах,
І ці-ж ня съветлы для Краіны
Відаць наперадзе ўжо шлях?!

* * *

Я—грамнічная сьвечка прад Богам.
Ціхай, ціхай згараю малітвай
За блакітную к небу дарогу,
За ўзрунелыя зелена рыхты.

Ўсемагутны! вось сэрца паэты —
 За народ Твой Крывіцкі ахвяра!
 Дым кадзільны—жар вершаў—прад съветам
 Узнашу да Цябе па-над хмары.

Мы абвеяны злой сухавеяй,
 І балот душыць ліпкая плесьня,
 І дарма зацьвіталі надзеяй,
 І дарма сънлі сны на прадвесні.

Ў бездарожжи зблудзілі глыбока,
 Пацямнеў цёмны шлях наш цярновы...
 Не адмоў нам паслаці прарока
 З цьвёрдай верай і словам агнёвым!

Цішу досьвіткаў цьмяных
 Абуджаю жальбою вялікай:
 Расчашы Ты сівізну туману,
 Празіяй жывотворным Аблікам!

Да Цябе уздыхаюць са мною
 Капытом здратаваныя нівы,
 На аблогах—бадыльнік з лазою
 І чарот па-над ставам шумлівы;

Уздыхае кароўка-худоба,
 І авечка на голым папары,
 І каняка схіляе з жалобай
 Галаву пад нязъмерным ціжарам.

Узгляніся!.. Зылітуйся над ніцым!..
 Маё гора усёды, усёды:
 Mae сълёзы—ў дажджох навальніцы,
 Mae енкі—у стогне народу.

І туга мая—з ветрам на полі,
 Мая смага—гаючай крыніцы: —
 Няхай будзе і праўда, і воля,
 Твая Воля на роднай зямліцы!

* * *

Дарма, што значны раны
 Праз небагаты ўбор
 І тужны праз туманы
 Відаць вачэй дакор; —

Яе аблічча съветла,
 Узорны — тканы пас,
 І лятуценыні ветлы
 Аб недалёкі час.

Між пушч яе сяліба,
 Дзе хіліца асечь,
 І там, дзе цъмяна скіба,
 Прыходзіць песні пець;

І там, дзе над балотам
 Кудлачыцца туман,
 К густым рачным чаротам
 Мільгае лёгкі стан;

І дзе над даўним сумна
 У неба крыж ўстае,
 Падгледзеў я задумнай,
 Маркотнаю Яе.

Аддана, кім — ня знаю,
 Цуша ў Яе палон,

Але няма адчаю
У марудным бегу дзён.

Надзеюся і веру
Патайнаму съяду: —
Нясе ў самотнасьць шэру
Яна маю гвізду.

Малюся Ей упарты,
Палону тайна рад: —
— Хай, верны, буду варты
Тваіх жабрачых лат.

Дазволь з Табою разам
Спаткаць нядзельны час,
Каб новай песні сказам
Хваліці Твой Абра.

* * *

Ізноў пытаньні... З глуму,
З бяды ўстаюць ў кляцьбе.
І не магу ня думаць,
Край родны, аб Табе.

Дазнаў кахрання й мушу
Дзяліці лёс благі,
І знак кладуць на душу
Твае мне ланцугі.

Я звону іх цяжкому
Склаў песню не адну,
І не аддам нікому
За ўсякую цену.

Выходжу з хаты рана,
 Каб стаць за азярод
 І першаму з туману
 Пабачыць сонца ўсход,

Каб на ўзрунелых рыхвах
 Усьцешыцца цяилу
 І ранньня малітвы
 Паслаць яму—Святлу:—

„Спалі, калі так трэба,
 І пожні, і паде,
 Пашлі грымоты з неба.
 Віхор пашлі, але—

Хай пройдзем праз напасьці,
 І дачакаю хай—
 Убачыць ў новым шчасьці
 Мужычы Край”.

II. З ПАЛЕТКАЎ І ЛЯСОЎ.

ПРАЛЕСКІ.

Зямелъка-маць радзіла іх
Ад першых пацалункаў сонца!
Між зёлак леташніх, сухіх
Ү бары ўзышлі яны ўстаронцы.

Шумяць што-разу весялей
Над імі хвоі аб прадвесні,
І вечер штодня ласкавей
Іх песьціць і пяе ім песні.

І хоць зімы відаць съяды,
Яшчэ марозіць, часам, начкай,
Ды больш ня страшашаць халады,
І верыш мілым, сінім вочкам;

І любы так бяз конца мне
Яны, з усьмешкай ціхай дэеці!..
Пара іх, кволых, праміне,
Прайдуць яны, як ўсё на съвёце.

Але ўжо мкне душа мая
У сіню даль за пералескі,
І ўсходзяць ў сэрцы—чую я—
Тугі вясьнянае пралескі.

З А М Ч Ы П Ч А.

Наўкола роў травой парослы і шырокі,
 За ім астача съцен зруйнованых замковых...
 Тут князь калісьці жыў багаты, ганаровы,
 І слава — чутка ішла аб ім у съвет далёкі.

Цяпер-жа сумна мур глядзіцца адзінокі,
 У праходах вецер рве, здзымухае пыл вяковы,
 Ў начы стагнаньнямі і плачам страшашь совы,
 І кажаны лятуць на дзень ў сплясьнелы лёхі.

А ў вёсцы блізкай дзед старэнкі бае, сівы,
 Пра страхі розныя, што там таяцца, й дзівы,
 Начніц, што пацеркі нанізываюць з расы

І па шляху снуюць і сеюць съпей жуды;
 Ды аб княжне — дзіўной, нябачанай красы,
 Ў замковай вежы век згубіўшай малады.

В Е Ц Е Р.

Вецер урваўся праз весніцы,
 Пыл на двары крутануў,
 „Вер, што жаданае здзейсьніцца!“—
 Ласіцячы вуха, шапнуў;

Шпаркі і съмелы ў захопленыні
 Лёгка праскочыў праз плот;
 Штосьць запшумеў між каноплямі,
 Борзда мінуў агарод;

Там-жа, дзе жыта з ішаніццаю
 Съпеляць свае каласы,
 Блутаў, віхрыўся дурніцаю
 І перабег на аўсы;

Лесу пабачыўшы цёмнага
Хмура-задумны аблік,
Быццам спужаўся таённага,
Сыцішыўся, зьменшыўся, зьнік...

СЁМУХА.

Начыста зъмечены і вуліца, і двары,
Ля ганкаў і варот паўбітая бярозкі: —
Сягоńня Сёмуха, сягоńня съвята вёскі,
І весялейшае ня знайдзеца пары!

Пагожы, ясны дзень. У полі і ў бары
Паветра хмельны пах, съмяюцца сонца коскі;
А ў хаце бел абрус, падходны блін—дар боскі,
І шчасьцем съвецяцца мужычыя твары.

І веру радасна я болей, чым калі,
Ў вялікі лёс і шлях Радзімае зямлі:
Абуджаны нарэд быліц дазнае сказ,—

Узрушиць, як адзін, пры съвеце бліскавіцы.
Прыйдзі хутчэй! Я жду цябе, жаданы час!
Дай думам сёмушным і казкам дай зъдзяй-
сьніцца!

СЪМЯРОТНЫ ПАХ.

Ёсьць боль затаенай тугі
У кволым паху зъвялых кветак,
Нібы ў кананьня час благі
Ім родны марыцца палетак,

Нібы йшчэ вераць—вось дыхне
Паветра хвалю гаючай
І з хаты вернє іх вясъне.
І знаюць—згуба нямінуча.

Людзкая жорсткая рука
 Іх, далікатных, ў поўным квету,
 Там, дзе прастор, палі і рака,
 Сабрала рупна да букету.

І на майм стале зямлі
 Краса, найвышшая аздоба,
 Яны цвілі і адцвілі—
 І тайнай іх была жалоба.

Ў самотнасьць невясёлых дзён
 Яны ўвівалі лятуценыні
 І згадкі лёгкія, як сон,
 Аб сонца радасным праменіні.

І раніц звонкіх галасы,
 І чуласьць ветра нязвычайна,
 І харастю густой расы,
 Прачыстай валадалі тайнай.

І не дазнаў ніхто-б яе,
 Калі-б ня гэты пах съмяротны,
 Што, бы кадзільны дым, ўстae
 Такі тужлівы і маркотны...

НА ПЯРЭДАДНІ.

Ружовая стужка на ўсходзе,
 Як сцяг пераможнага дня;
 І марыць аб съветлым прыходзе
 Пярэдадня змрок—цішыня.

Халодныя, съветлые росы;
 Спакой, нярухомасьць і сон;
 Здаюцца траве ўжо пракосы
 І косаў сярэбранны звон.

Ў амшарах, балотах, лагчыне
 Бялявы, празрысты туман;
 А неба—глыбока і сіне,
 А неба—бязьмежны дыван.

І лес у чаканьні бязмоўным
 Зялёнай, жывою съцянай
 Стaiць маліцьвенасці поўны,
 Урачыста, як на мшы съятой.

Зап'віркала першая птушка,
 І ветрык павеяў съвяжай.
 Ружова-ядвабная стужка
 Палае ярчэй і ярчэй.

* * *

Я люблю густыя шумы,
 Переагуд высокіх хвой.
 У цень і ціш лясной задумы
 Я люблю прыйсьці вясной.

Спачываючи ад болю,
 Ад няпраўды і маны,
 Пазнаваць чужую волю,
 Дыхаць пахам сасьніны,

І, спусьціўшыся лагчынай
 У заросшы дол сыры,
 Між бяроз, густой ляшчынай
 Заблудзіцца ў гушчары.

Дзе таёмана, съцішна, змрочна,
 Дзе вільготны, мяккі мох,
 Дзе ўзіраецца ставочна
 Збуджаны Перапалох.

* * *

Векавечны, хмуры бор
Горда ўзносяцца высокі.
Моцна пахне хвояў смоль
Ад пякучай ліпня съпёкі.

Сонцам спалены чабор
І густыя съмягнуць травы,
Гарачынню з блізкіх поль
Тхне ў паветры нярухавым.

Ў небе яснасьць і прастор,
Даль празрыста і бяэхмара;
Мляўкасасьць, парнасьць і бязволъ,
Думкі вялыша ад жару...

Ах, знайсьці-б між дрэў, ля гор,
Ручайнікі бег самотны,
Супыніць бы смагі боль
І спачыць на ймху вільготным.

* * *

Насоўвае пушча
Магутнай, зялёнай съцянай.
Уходжу у гушчу
Высока узняўшыхся хвой.

Павага ў зацішша,
Прасьветы ў павеці жывой.
І вецер калыша
Страмкіх верхавін галавой.

Салодка паверыць
У разложысты шум над табой.

I, съцішаным, мерыць
Пуціну павольнай ступой,

I слухаць бязмоўна
Чароўнасць трывожнай душой,
Грудзямі да поўна
Ўдыхаці стыхіі спакой.

* * *

Нібы вялізны, чорны птах,
Заслала хмара зорны шлях.
Ды не пасьвежала прырода,
Ня пала ў полі прахалода.

Ў паветры мляўка пасьля съпекі,
I душна, і трывожна нач...
Вось, хтосьць магутны ўзыняў павекі —
I съвет мільгнуў агніста з воч.

Ўрачыста грозным, гулкім съмехам
Загрукатаў пярун ў адказ,
I загукала згодна рэха,
Грымотны зразумеўшы сказ...

I змоўкла ўсё, на час зьнямела,
Прыціхла нач і ждже нясьмела...
Ша! хтосьць застукаець аб дах,
Нібы ў бясьсільлі чорны птах!

ВЕЧАРАМ.

Вось і паў ужо змрок,
Ды заціх дзенны рух,

А вагонъ ў ваблакох
Дагарэў і патух.

На лістох, на траве
Заблішчала раса,
І ўзышла і живе
Ў небе зораў краса.

Ціха ночка брыдзе—
Поўна чараў і сноў;
Чуцен сымех ў грамадзе,
Што вяртае з палёў.

Пасьля працы цяжкой,
Дзень правёўши ў касьбе,
Песьняй сумнай такой
Нехта цешыць сябе.

І плыве яна ў далъ
Над разлогам палёў,
Чуцен гора ў ёй жаль
І надзея бяз слоў.

А ў адказ на яе
То цішэй, то мацней
Пяе песьні свае
У гаі салавей.

Іх пачуеш, і ўраз
Дзіўны сум агарне,
І згадаеш ў той час
Аб сваей ты вясьне.

Т У М А Н .

Навіс пасьцілкаю туман
 З імглы сатканы часта-густа,
 Заслаў лес, поле і курган,
 Паўзе да хат, як смоўж той тлусты,

I быццам цяжкі грэх жыцьця
 На сэрцы шэрай лёг жудою,
 I яснасьць душ і пачуцьця
 Прыкрыў, халодны ён, сабою.

В О С Е Н Ь .

Глухой, таёмнай съцежкай
 Падкралася за летам,
 Уселася на ўзымежку
 I занудзіла съветам.

Няўпынна, безнадзейна,
 Сълязьмі, як мак, драбнютка
 Заплакала нявейна,
 Маркотна і ня хутка.

I з ею разам хмары
 Заплакалі дажджамі,
 Навіслі шопай хмарай
 Над вёскамі, палямі.

I то-ж бо: — неласкава,
 Пустэльна поле гола,
 Ў стагох стаіць атава
 I пушча жоўта-квола.

Ў паветры мятульжыцца
 Убор вясны раскошны,
 Кружляючы лажыцца
 Бяшумны ліст апошні.

Рабіна ўжо чырвона,
 Ня чуць птушых съпяваньняў;
 I ў мяккіх, шэрых тонах
 Настрой ціхі кананьня.

I на кустох, на руні,
 На йржані павуцені;
 I за гумном, за пуняй
 Дрыжаць даўжэй сусені.

I сонца слаба ўсьмешка,
 Як мара небарача,
 Бо восень, бач, на ўзьмежку,
 Бо восень плача...

Чырванее заход ад марозу,
 Пад нагамі парыпвае сънег;
 Быццам чорная думка з пагрозай
 Змрок паўзе, выглядае з-пад стрэх.
 К ночы вецер падняўся у боры
 I бушуе з канца у канец,
 А на вокнах зьявіліся ўзоры...
 Гэй, пара запаліць каганец!
 Доўгі вечар зімовы, бяз меры,
 Песьням ветра ўважаць немага...
 Сылізкай гадзінай, вузкай і шэрай,
 Аблігае ля сэрца туга...

III. СПАТКАНЬІ З ЭРОСАМ.

НЕЗРАЗУМЕЛАЕ.

О, какъ убійственно мы любим...

Ө. Тютчевъ.

Як малой ты хапала агонь
І казала з трывогаю маці:
— „Гэта жыжа, дзіцятка маё!“ —
Ты съпяшалася ручкі прыняці.

А цяпер вось, каханьня вагню
Аддаеш пачуцьцё ты і сілы,
А заўважыць хто гэта табе —
У вадказ ты съмяешся так міла...

* * *

Твае блакітнасьці нязъменны,
Нязъменна хараство твае.
А я атруты келіх пенны
Разъліў якраз ў жыцьцё мае.

Душа, адданая прынадзе,
Цяжкой і горкай, як палын,
Забыўшия ў карчомным чадзе,
Убірае пах густы нізін.

Мяцеліцы ў жмут паспляталі
Без падзяленъня ночы й дні;
І брудна-жоўтай плямай сталі
Святое й электрыкі вагні.

І нецьвярозы і распусны
Забыўся я тваё імя,
І не адны галубіў вусны,
І не з аднэй схадзіўся я.

Хоць праўда (можа й прыпадкова),
Устаюць няясна інады,
Як скарбы патаемых ховаў,
Даўно забытыя гады.

Мільгне праз хмельныя туманы
Жыцьця разбаенага сказ, —
І моладасьць, і сны, і раны,
І любы, любы твой абраз.

І нагадаю маліцьвенна,
Ў спасеньне ўверыўшы сваё:—
Твае блакітнасці нязъменны,
Нязъменна хараство тва!

КАХАНЬНЕ.

Зъявілася; і чую сіл крыніцу,
І думы нязвычайныя мае —
То боль жыцьця, то лёгкасць съмерці съніцца,
І сэрца незнёмае пяе.

Яна-ж красой варожыць, чарайніца:
Як гады, віснуць косы з плеч яе,
А вочы з-пад павек—з-за хмар зарніца,
І тайнасць складак вонраткі заве.

Атручен хмельным соладам каханъня
На кліч таёмын йду бяз дум, пытанъяў
Вітаці съветлавокую Лауру.

І з вуснаў шчырых рвецца ўжо сонэт
Такі гучны, як віхар вольны ў буру,
І радасны, бы ўлюблены поэт!

Л. С.

Твае пісъмо... Пасъля даўгіх гадоў
Расстанъя, сноў благіх, надзеяй абланных...
З трывогаю ў радкі ўглядая слоў.
Рукою пісаных каханай.

Ўзбуджающца дзіўныя пачуцьці,
Ўзрушавая мысьль ўяўляе жвава.
І образы, што зьніклі ў забыцьці,
Ўстаюць у памяці искрава;

І твой аблік ласкавы, мілы,
Пастаць і пасмы съветлые валос,
І к перамогам з новай клічаш сілай
Мяне, зънямогшага ад сълёз;

І радасць съветлая з радкоў цячэ
І абнаўленыя чары ў сэрцы сее...
Нібы ня ўсё загублена яшчэ,
Нібы магчымы ішчэ надзеі...

ЗЪМЯРКАНЬНЕ.

Апошнія косы
Халодным „бывай“
Пасеелі росы
І зъніклі за гай.

Як сум бяз імені,
Па твару зямлі
Пабеглі паўцені
І смугай ляглі.

А ноч чараўніца,
За днём па съяду,
Далёкай зарніцай
Мільгнула— „іду“!

Ад сонца цалункаў
Зямелька п'яна,
І змрок падарункам
Прыняла яна.

І радая ночы,
Што паліць вагні,
Ледзь чутна шапоча:
„Вазьмі, палані!“

І тайнасць прасторы
Завесіць імглой,
І дальня зоры
Засвяцяць над ёй...

Ў прыродзе так съветлы
Зъмярканье й рассьвіт,
Так прости, так ветлы
Спатканье й разьвіт.

А нам з табой смутна
У каханьні сваім,
І радасць магутна
Ня ўзылеціць над ім.

Палючы і хмуры
Вагонь нас апёк,
І палкасьць пануры
Хавае наш зрок.

„Умерці!—мы тоім
У глыбі нашых воч:
„Умерці абоім
У гэтую ноч!“

І моцы жаданьня
Асілець ня нам.
Ахвяру зъмярканьню
Людзкую аддам.

Хоць спуджаным будзе
Крык з вуснаў тваіх,
Як любае грудзі
Прытуліць жаніх.

Зашэпча прастача
Шаўкоў тваіх бель,
І будзе гарачай
І душнай пасьцель.

А белая рожа
У пасмах валос
Самоты ня зможа
І зъвяне бяз сылёз.

* * *

Зацьвілі твае вочы між тлуму,
І, здаецца, твой стан мільгануў.
Перарваліся ніткаю думы,
Даўны смутак ціхутка крануў.

Быццам ветрык, збудзіліся згадкі,
У жыце ветрык драмаўшы між хвалі;
Закружыліся лёгка бяз звадкі
І памкнулі ў блакітную даль.

Стала дзіўна, што годы так шпарка
Прашумелі, бы ў восень лісты
Жоўтым лісьцем, алеямі парку
І ляглі, як смуга на бары.

Нагадалася даўная казка...
Збаеў нехта да рэшты яе.
Але з попеду дзён кволай ласкай
Пах мінуўшчыны мілай ўстае.

Нібы сонцам зямля паслья буры,
Я асьвечан маім пачуцьцём.
Нікне хмарнасьць на твару панурым,
І вясёлкай я звязан з жыцьцём.

Як вясенняле ранье бяз суму,
Далікатны настрой агарнуў...
А ўсяго:—твае вочы між тлуму
І той стан, мне здалося, мільгнуў.

С К А Ж Ы !

Гэтых вочак ясны съвет,
Постаць і ablічча—
Ах, зрабілі, што ня сълед:
Мучаць, вабяць, клічуць.

Як русалка, ўся яна
Пераменна, квола:
Вось зіяе, як вясна,
Раптам—невясёла.

Часам гутарку зачне,
 Ці пяе нясьпехам,
 Потым глянє на мяне
 І абдорыць съмехам.

Яе-ж погляд, яе съмех...
 Дзе ад іх мне дзецца?
 Любіць сэрца... як на грэх,
 Птушкай б'ецца ў клетцы.

Чую, кажа:—не блажы,
 Пакінь, міла, кпіны.
 Калі любіш, дык скажы,
 А ня муч хлапчыны!

* * *

Я кахаў... Ах, калісці даўно я кахаў.
 Аж тагды, калі моладасьць зъяла ў вачох,
 Калі суму і смутку я, дужы, ня знаю,
 І адвага кіпела ў грудзёх.
 Ішчэ тагды, аж тагды я кахаў.

Але зъбег і загінуў, як мара, той час.
 Пагубляў я багацьці ўсе год маладых,
 І сябе і жыцьцё праклінаю ня раз...
 Толькі быццам пас зор залатых
 На шляху майм съвеціць той час!

IV. ДУМЫ Й НАСТРОІ.

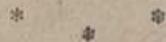
ДЗІЦЯ.

Са съмехам па пожні так жвава
Бяжыць, матылька даганяе
І топча і кветкі, і травы
Дзяўчынка, нябога малая.

Дзіця, запыніся часіну!
У жыцьці без патолі і ласкі,
Як злыдні й нягody ахінуць,
Ці ўспомніш стаптанныя краскі?

Пад сонцам вясінням і шчасным,
У вясеннюю, съветлую пору,
Стаптанныя, ссохнуць бясчасна
Яны бяз тугі і дакору...

Дзіця запыніся... і далей
Бяжы па зялёнаму долу:—
Такія блакітныя далі,
Так праста і ясна наўкола.

Бяспынна, глуха процьма часу
Глытае хараство і моц.
Заход бяздушным, съветлым пасам
Адзначыў съвежае дзярно.

На могілках ўдыхаю цішу,
 Адзін жывы паміж крыжоў,
 А смутак дзіўны сэрца крышыць,
 Бяз назвы смутак і бяз слоў...

І раптам стала зразумела,
 Што моладасьць прайшла мая,
 Што я астыў, калісъці съмелы,
 Калісъць гарачы, яркі я.

Стаю разважны і халодны,
 Як сутуняючая даль.
 І толькі сум сябруэ згодна,
 І толькі жаль, балюча й жаль.

Вось крыж і новыя балясы,
 Грудок, абложаны дзярном...
 Бязълітасная процьма часу,
 Ня я — пад тым крыжом!

* * *

Душа мая тужлівая
 Лілея між балот.
 Узрасла яна, маўклівая,
 У багні сонных вод.

Ёй съніцца неба іннае,
 Дзе сонечна вясна,
 І песніяй салаўінаю
 Атручана яна.

І нешта патаённае
 Шапоча родна ціш,

І ў ночы цёмна - цёмныя
Чаруе зорна выш.

Наўкола-ж ціна брудная
І плесьня й гідкі пах,
Чыесьці ўздохі трудныя.
Нуда і нейкі жах.

І штосьць незразумелае
Шуміць - пяе чарот,
Чаго ня пойме белая
Лілея між балот.

* * *

Все поють и поютъ вдалеке...
Ал. Блокъ.

Нікне ў імгле старана...
Пільна сачу праз туман...
Нечая песнья чутна,
Нечый зыбаецца стан...

Лёс даручыў палашу.
Моўчкі, даўно съцерагу...
Песнья трывожыць душу,
Слоў зразумець не магу...

Істасьць ня ўнятна праяў: —
Загадкай дрэмле разлог,
Тайнасьці лес захаваў,
Далі съцяною аблёг...

Буры пара-б нагадаць
Шэрасьць дакучлівых хмар.

Сэрца прыстала жадаць,
Гасьне паволі пажар.

Сны на павеках маіх:
Згіну бяз сіл, небарак...
Толькі вось съпеў не заціх —
Словаў ня ўцямлю ніяк.

МАЕЙ МАТУЛІ.

I.

Выпраўляла маці сына
На чужую старану,
Бласлаўляла ладам - чынам,
Каб шчасьліва павярнуў.

Ды наказвала хлапчыне: —
— „Доля прыйдзе, ці міне —
Помні, сынё, на чужыне
Аб краіне, аба мне!“

„Не забудзься ты ніколі,
Будзеш бедны, ці багат,
Нашай долі і нядолі,
Нашых пожняў, нашых хат!“

— „Ой, матуля, ой, кахана,
Не забыцца думкам, не!
Ці то позна, ці то рана
Люты смутак душу тне.

„А ўспамянеши, бы ў тумане,
Бацькаўшчыну і цябе,

Сэрца звяяне, сіл ня стане
Біцца ў смутку і жальбе!"

II.

Ты чакаеш сына, ведаю.
З сълёзаў, ведаю, з тугі
Упалі вочы, губы бледыя,
Старыць, сівіць лёс благі.

I нястрымнае і лютае
Не пазбудзешся нуды,
I кlapотамі, пакутаю
Гнуць жарстокія гады.

Як бярозка, тонкім вецейкам
Ў сум прыбалася сама.
Бачыць сонца ясным лецейкам,
Што табе пацех няма.

I падслушвае пшанічанька,
Як на постаді адна
Ўздохамі жальбы крынічаньку
Скалынаеш ты аж да дна.

А зімою нач падглядае
Доўга, съцішна пад вакном,
Як прадзеш, прадзеш нярадая,
Не пазбудзеш думак сном.

Як праз вет, а съпей з трывогаю
Ловіш з сънегавых далін,
Ці ня едзе хто дарогаю,
Ці ня стукне ў дэльверы сын...

Мае сэрца поўна любасьці
 Да радзімае мае,
 Паміж тлумам у загубнасьці
 Песьні помніяцца твае.

І калі лучыць нягодная
 Доля згінуць ў чужыне,
 Ня ўздыхне душа ніводная,
 Не ўспамяне пра мяне.

Толькі ты згаворыш пацеры
 Над нядоляю маёй,
 Толькі вочы мае мацеры
 Затуманяцца съязой.

МАТЫЛІ.

Помню—хлопчыкам маленьком
 Падабаў я зелень ніў
 І на пожні, каля рэчкі,
 Матылёў лавіць любіў.
 Так у гульнях і забавах
 Дзенъ за дзенъ міналі ўсьлед,
 Ды у ночку на Купальле
 У лес шукаць бег агняквет.

А цяпер, калі шукаю
 Прауды, шчасьця для людзоў,
 Ці ня тое-ж дзіцянё я,
 Што лавіла матылёў?

ПАМЯЦІ П. ПЭЛІ.

Маё жыцьцё паклаў на шалі,
 А будучына—цёмны лес. —
 Згадаўся думцы кволы Шэлі,
 Ягоны съветласьпейны лес...

Іду нароўным, хібкім крокам,
 За мной пануры іншых рад,
 І боль на сэрцы крука крыкам,
 І хварбіць горкім съмехам рот.

Пажарам спаленая далі
 І над мінулым чадны дым...
 Хто-ж ўверыўся любоўнай долі?
 Хто-ж захаваў з нас яснасьць дум?

Яго-ж праз век нязъменны белі,
 Ен для народаў ясны сон.
 І я ім палаходжваў болі,
 Я—год жахлівашальных сын!...

Дзізяча-мудры, кволы Шэлі,
 Дажджом блакіту сэрца зълі: —
 Майго жыцьця гайдает шалі
 Рагочучы і мсьціва злы.

* * *

Ўзысьці на вогнішча натхненія,
 Над тайнасьцю вякоў гадаць;
 Валодаць воляй да зъдзяйсьненія
 І ўмець, бязъмежна ўмець жадаць;

Перадбачаць далёкім вокам
 І з нястрыванай яснатой;
 Над хаосам і ночы змрокам
 Апанаваць гармоніні глыбінёй;
 І немым быць, і быць бязгучным,
 І не знайсьці патрэбных слоў,
 Ні аброзоў, ні рымфаў лучных,
 Ня выказаць тамячых сноў;

Чуць за плячыма пару крыльяў
 І сіл ня мець зрабіць узмах...
 О, боль, съяротны боль бяссілья!
 О, жах бясплодства, бляды жах!

ХЛОПЧЫК.

На дубец ускочыў конна:
 — „Косю, косю, стой-жа стой!
 Вось удаўся конь на сонны—
 Не пастоіць пада мной”.

Хлопчык строіцца ў дарогу.
 — „Ты-ж куды?— „Далёка проч!”
 І, махнуўшы пугай строга,
 Шпарка ён імчицца ўскоч.

Ах, свавольнік, мой патвора,
 Бегай, съмейся і гуляй.
 Не дакучаю дакорам—
 З год дзіцячых карыстай.

Што-ж, жывучы потым ў съвеце,
 Нагадаеци якраз,
 Як скакаў к далёкай мэце
 На дубцы вярхом пад час....

* * *

Як ўсё ў жыцьці, яшчэ вясна
 Мінула ў вечнасьць назаўсёды.
 Памножыла тугу й нягody,
 Як ўсё ў жыцьці, яшчэ вясна.
 Душа-ж сумна, бы штосьці шкода,
 А думка за аднэй адна:—
 У тваім жыцьці яшчэ вясна
 Мінула ў вечнасьць назаўсёды.

* * *

Давно завидная мечтается мнъ доля...

А. Пушкинъ.

Прытулі, сястра, слабога,
Прыгалуб, каханка съмерць.
З гэткай пчырасцю нікога
Не прасіці мне, ня съмець:—
Прытулі мяне слабога.

Ўсё кахаў на гэтым съвеце
І адбіў паэт ў сабе.
Пад далёкія павеци
Закаханы йду к табе—
Ўсё кахаў на гэтым съвеце.

Песьні ўсе мае дапеты.
Да цябе апошні верш:
Абдары мяне прыветам,
Пашкадуй, як маці, перш...
Песьні ўсе мае дапеты.

Ў ціхі, змрочны час зъмярканья
Заручы душу з сабой.
З тайнай радасцю спатканья
Ждзэ нязрадны, верны твой
Ў ціхі, змрочны час зъмярканья.

Ад цяжкіх нягод зямелькі,
Ад дакучных, крыўдных слоў,
З ласкі съмерці збавіцелькі
Я приду ў палацы сноў —
Ад цяжкіх нягод зямелькі.

Будзе добра, лёгка, ціха,
 Супакойна, люба мне.
 Ня стрывожыць цішы ліха,
 Гора сэрца не пратне.
 Будзе добра, лёгка, ціха...

Б Я С С О Н Ь Н Е.

Съмяротнае, глухой тугі
 Зіяе чорнае бяздоньне...
 О, час запынены, благі!
 О,noch жахлівая бяssonьня!

Ня сплющыць высахшых вачэй
 I пустаты ня здолець немай.
 Душа ў пацёмках, без надзей
 Стайць наднейкаю дылемай.

Тупы, халодны шчэміць боль,
 Плывуць бязвольна думы ройна,
 I жах цячэ праз съцены, столь
 I песыціць ў абцугох—абоймах...

Адна аднююсенькая грань
 Да новай, дзіўнае свабоды: —
 Устаець у жоўтым, зрадным здань
 I ледзяніячы вее подых...

Рукой нячутнай Шал кране,
 I вернай ня мінуць загубы...
 Малюся—выратуй мяне,
 Спакой адвечны, мілы, любы!

ПРАДЧУЦЬЦЁ.

Неба пахмурае... Ймгліць невясёлае...
 Нібы ў бяздолльі сумуе...
 Нечым стрывожана сэрцайка кволае.
 Чым?— адказаць не магу я.

Можа быць гэная даль непагожая
 Крынець у хмарах няшчасьці?
 Можа зьбіраецца сіла варожая
 Новы насладі напасьці?

З Г. ІБСЭНА.

[„Камэдыйя кахраньня”]

Я ветразь свой у съвет вялікі
 Пакіраваў і, як арол,
 Ляту, і мора б'е наўкол,
 І чаек ўсьлед чуцён крык дзікі.

Развага тут і асьцярожнасць
 Мне не патрэбны паміж хваль,
 І хоць гатуе мелі даль,
 Ляту я... покі можна!

АКЕРМАНСКІЯ СЪЦЯПЫ.

[з Адама Міцкевіча]

Ўз'яжджаю на прастор сухога акіяну.
 Воз гіне ў зелені, як чайка на вадзе;
 У хвалях шумных траў, між кветкамі брыдзе,
 Мінаючы кусты калючага бур'яну.

Зъмяркаецца. Ня знаць ні шляху, ні кургану.
 Гляджу на небасхіл: мо' зорка блісьне дзє...

Вось хмарка там — на ёй съвет водбліскі кладзе:
То за Днястром маяк мігціць ля Акерману.

Спynіліся. Плыве крык жораваў у цішы,
А іх і сокала ня згледзіць быстры зрок.
Чутно, калі матыль съяблінкі траў калыша,

Як сълізкі вуж паўзе і кryеца у змрок.
Такі спакой, што, каб паклікаў хто ў Ліцьве,
Пачуў бы я... Дарма! — Ніхто не пазаве.

З „О Л Э С Я“.

[з українскага]

Я болей ня плачу... Я муку сраю
Навек ланцугамі скую.
Народ мой закуты забраны,
Гараць яго раны...

І душу сваю
Я ранам яго аддаю.

Я больш не съпяваю: ў змаганьні ўнаучы
Съпяваюць зялезны мячы.
Маланкамі ў цемры лятаюць,
Да бою склікаюць; —
Няхай ў барацьбе
І мой меч пяе аб сабе.

Даволі маўчаці. Нямая рабы
Паднялі штандар барацьбы;
Народ загукаў мой: „Да бою
За землю, за волю!“
І ў помсьце съятой
Крычу я: „За волю, на бой!“

З Ъ М Е С Т.

I. БАЦЬКАЎШЧЫНА.

	СТР.
Беларусь	7
Палімпсэст	8
* * Мы любім даўныя паданьні	—
Віхор	10
Дзед.	—
* * Толькі той, чый вольны дух	12
* * Люблю, ня знаючы пустіны	13
* * Я — грамнічная сівачка	—
* * Дарма, што значны раны	15
* * Ізноў пытаньні.	16

II. З ПАЛЕТКАЎ і ЛЯСОЎ.

Пралескі	18
Замчышча	19
Вецер	—
Сёмуха.	20
Съмяротны пах	—
На пярэдадні	21
* * Я люблю густыя шумы.	22
* * Векавечны, хмуры бор.	23
* * Насоўвае пушча.	—
* * Нібы вялізны, чорны птах.	24
Вечарам	—

Туман	26
Восень	—
. Чырванее заход ад марозу.	27

III. СПАТКАНЬНЕ З ЭРОСАМ.

Незразумелае.	28
. Твае блакітнасьці нязъменны	—
Каханьне.	29
Л. С.	30
Зъярканьне	—
. Зацьвілі твае вочы.	32
Скажы.	33
Я кахаў	34

IV. ДУМЫ Й НАСТРОІ.

Дзіця.	35
. Бясспынна, глуха процьма часу	—
. Душа мая тужлівая.	36
. Нікме ў імгле старана	37
Маей матулі I. Выпраўляла маці сына.	38
II. Ты чакаеш сына	39
Матылі	40
Памяці Шэлі	—
. Узысьці на вогнішча надхненъня	41
Хлопчык	42
. Як ўсе ў жыцьці.	—
. Прытулі, сястра, слабога	43
Бяссоньне	44
Прадчуцьцё	45
З Г. Ібсена	—
Акерманскія съцяпы	—
З „Олэся“	46

Б.А. видз
1904 г.

80000003711288

ЦНА 50 ГРОШ.
